

OMVENDELSE / KONVERSION

De amerikanske sociologer John Lofland og Rodney Stark har på basis af analyser af omvendelser til Moon-bevægelsen i Amerika i 60'erne udviklet en omvendelsesmodel, der opdeler omvendelsesprocessen i syv trin. Omvendelse sker, når en person

- erfarer akutte og vedvarende spændinger
- inden for et religiøst problem-løsende perspektiv,
- som leder ham/hende til at definere sig selv som religiøst søgende,
- hvorefter han/hun møder den religiøse bevægelse ved et afgørende vendepunkt i sit liv
- og knytter et følelsesmæssigt bånd til en eller flere af medlemmerne af gruppen,
- hvorefter tilknytningen til verden uden for kulturen svækkes,
- og konvertitten udsættes for intensiv interaktion med gruppen og til sidst bliver gruppens agent.⁸⁰

En af de mest anerkendte og anvendte konversionsmodeller er Rambos model, der bygger videre bl.a. på Tippetts og Lofland & Starks modeller. Rambo beskriver omvendelse som en proces med syv trin.

Trin 1. Kontekst: Konteksten er ikke blot udgangspunktet for omvendelsen og dermed det første trin, men udgør samtidig de omgivelser, som hele omvendelsesprocessen finder sted i. Her er både tale om den større samfundsmæssige og kulturelle kontekst, men også om personlige livsomstændigheder, som påvirker omvendelsesprocessen.

Trin 2. Krise: Forud for en omvendelse går der oftest en eller anden krise, der kan have en religiøs, politisk, psykologisk eller kulturel karakter. Krisen kan være forårsaget af en mystisk oplevelse, af sygdom og helbredelse, af en oplevelse af meningsløshed og længsel efter mening, eller af noget helt andet.

Trin 3. Søgen: Mennesker arbejder hele tiden på at etablere mening og formål med deres liv, men en krise kan forstærke denne proces til en meget aktiv søgen efter noget, der kan fylde tomrummet.

Trin 4. Møde: Det næste trin i en typisk omvendelsesproces er, at den potentielle konvertit i sin søgen møder repræsentanter for en anden religion eller tilværelsesforståelse, det være sig en aktiv missionær for denne gruppe eller blot et almindeligt medlem eller en hel menighed.

Trin 5. Interaktion: Hvis omvendelsesprocessen fortsætter, fører mødet ofte til en interaktion mellem den potentielle konvertit og den religiøse gruppe, som han eller hun har mødt. Det kan dreje sig om deltagelse i særlige religiøse arrangementer og gruppens almindelige fællesskab.

Trin 6. Engagement: Interaktionen kulminerer i, at konvertitten beslutter sig for at tilslutte sig den nye religion eller tilværelsesforståelse og engagere sig i denne religiøse gruppe. Oftest markeres omvendelsen på dette stade med et særligt ritual, som fx dåb af omvendte til kristendommen.

Trin 7. Konsekvenser: Hvert trin i konversionsprocessen har sine konsekvenser, men på dette trin, hvor konvertitten har ændret religiøs identitet og har tilsluttet sig en ny gruppe, må han eller hun som oftest foretage en række justeringer både på det ideologiske og det adfærdsmæssige plan, ligesom konvertitten også må håndtere reaktioner fra omverdenen på omvendelsen.

Fra Mogenssen, Mogens S., 'Når danskerne skifter
tro - omvendelse mellem religionerne', Unitas
Forlag (2005)

En sådan model understreger, at omvendelse ikke primært er en begivenhed men en proces. For at understrege denne pointe kunne det være hensigtsmæssigt at bruge termen 'konvertering' i stedet for omvendelse. Det kunne samtidigt være med til at understrege konvertittens aktive rolle i processen, da subjektet for ordet konvertere er konvertitten selv, mens ordet 'omvende' ofte også bruges med konvertitten som objekt. Mens megen forskning i omvendelse/konvertering tidligere fokuserede stærkt på nyreligiøse sekter og deres forsøg på hjernevask, hvorved konvertitten ofte blev fremstillet som et passivt objekt, har nyere forskning langt stærkere understreget konvertittens aktive rolle.

Som Rambo også gør opmærksom på, så skal de syv trin ikke kun forstås som tidsmæssige stadier i omvendelsesprocessen, og rækkefølgen af de syv trin kan også variere, men hvert element er som en dimension af hele omvendelsesprocessen. Det betyder fx, at den kontekst, omvendelsen foregår i, influerer på hele omvendelsesforløbet, at kriser kan dukke op på forskellige tidspunkter, og at konvertitten oplever konsekvenser af sin omvendelsesproces allerede, når han eller hun begynder at vise interesse for den nye religion.